№ 145 ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒԼԻՍԻ 11 — 1904 — ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒԼԻՍԻ 11 № 145

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ". կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խօլերայի մասին.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նահանջ տարի. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Արտաքին լուրեր. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Կանանց գրականութիւնը։

ԽՕԼԵՐԱՅԻ ԴԷՄ

Կովկասում խօլերա չը կայ։

Մեր գաւառներում լուրեր են պտտում, որ իբր թէ Բագւում և Թիֆլիսում տեղի են ունեցել խօլերայի դէպքեր։ Բայց այդ լուրերը անհիմն են։ Մինչև այժմ խօլերայի հիւանդութեան դէպք չէ արձանագրվել մեր երկրի ոչ մի տեղում։

Խօլերա չը կայ, բայց կարող է լինել։ Անկասկած՝ կարող է լինել, եթէ մենք ձեռնհաս չենք լինի արգելելու նրա մուտքը Պարսկաստանից դէպի մեր երկիրը։

«Մշակի» երեկվայ համարում մենք զետեղեցինք մի յօդուած Պարսկաստանի խօլերայի մասին։ Մեր ընթերցողները այդ յօդուածից տեղեկացան, որ խօլերան նոյն իսկ Պարսկաստանում նոր-նոր է սկսում տարածվել և եթէ ընդարձակ կերպով տարածվի, դա տեղի կունենայ շնորհիւ այն աննպաստ պայմանների և կարգերի, որոնք տիրում են Պարսկաստանում։ Այն ուղիները, որոնցով երթեւեկում են մարդիկ, այն կէտերը, որոնք նշանակված են իբրև կարանտիններ, այնքան թոյլ հսկողութեան տակ են, որ խօլերայի առաջխաղացութեան համար նրանք լուրջ խոչընդոտներ չեն ներկայացնում գոնէ ներկայումս։

Ռուսաց կառավարութիւնը, ցանկանալով աւելի կատարեալ հսկողութիւն նշանակել Պարսկաստանից դէպի մեր երկիրը եկող ճանապարհների վրա, որոշել է սեփական բժշկական խմբեր ուղարկել Պարսկաստան։ Կովկասի բժշկական վարչութիւնը հրաւիրում է բժիշկներ և ֆելդշերներ, ուղարկելու նրանց մի կողմից Համադան-Ղազվինեան ճանապարհի որոշ կէտերը, միւս կողմից Երևանեան նահանգի այն տեղերը, որոնք Պարսկաստանի հետ սերտ յարաբերութեան մէջ են։

Խօլերա մեր երկրում չը կայ և պէտք է ամեն կերպ աշխատել, որ նա մուտք չը գործէ մեր երկիրը։ Ճանապարհների վրա հսկողութիւնը և ճանապարհորդների խելացի խնամատարութիւնը կարանտիններում մեծապէս կարող են խանգարել աղէտի առաջընթացութեանը դէպի մեր երկիրը։ Որքան էլ ծախք պահանջվի կարանտինային հսկողութեան գործի կազմակերպութեան վրա, նա դարձեալ համեմատաբար շատ էժան կը նստէ, քան այն ծախքերը և զոհողութիւնները, որ կը տայ մեր երկիրը, եթէ խօլերան մուտք գործէ նրա մէջ։

Սակայն այն հանգամանքը, որ խօլերա չը կայ մեր երկրում, չը պէտք է մեզ հանգստացնէ այնպէս, որ մենք մոռանանք մեր պարտաւորութիւնները և ամենաեռանդուն կերպով չը պատրաստվենք սարսափելի հիւանդութեան դէմ մաքառելու համար։

Մենք պէտք է ամեն ջանք գործ դնենք, որ խօլերան մուտք չը գործէ մեր երկիրը, իսկ եթէ այդ դժբաղդութիւնը տեղի ունեցաւ, մենք պէտք է պատրաստ լինենք նրա վնասակար ույժը կոտրելու և չէզոքացնելու առողջապահական խելացի կազմակերպութեամբ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Մամուլը միշտ առանձին հրճուանքով պէտք է յիշատակէ ամեն մի երևոյթ, որ տեղի է ունենում կեանքի մէջ և ապացուցանում է իր քարոզած լաւագոյն մտքերի, իդէաների, ձգտումների յաղթանակը։ Այդպիսի մի երևոյթ տեղի ունեցաւ Ֆրանսիայում յուլիսի 1-ին. ամբողջ երկիրը մեծ ոգևորութեամբ տօնեց հռչակաւոր կին գրող Ժորժ Զանդի ծննդեան հարիւրամեակը։ Բայց այդ տօնը միայն Ֆրանսիայի համար տօն չը պէտք է համարել, այլ և բոլոր այն ազգերի համար, որոնց մէջ արծարծված, յարուցված է կանանց էմանսիպացիայի հարցը, մի հարց, որ դեռ չէ գտել վերջնականապէս իր լուծումը։

Բայց ինչ է արել Ժորժ Զանդը. ինչ մտքեր, գաղափարներ է քարոզել, ինչ հարցեր է յարուցել, ինչ է արել կանանց հարցի համար։

Այդ հարցին թող պատասխան լինի այն նկարագիրը, որ ռուսաց «Рус. Вѣд.» լրագիրը տալիս է հռչակաւոր կին-գրողի մասին, այդ տօնախմբութեան առիթով.

«Ժ. Զանդը ահագին ազդեցութիւն ունեցաւ, իբրև որոշ առաջաւոր իդէաների ներկայացուցիչ, և ունեցաւ ոչ միայն իր երկրում, այլ բոլոր այն երկիրներում, ուր կարդացվում են նրա րօմանները։ Եւ նոյն իսկ այժմ չը կայ, գուցէ, ոչ մի կին-գրող, որը ուղղակի կամ անուղղակի, չը կրէ իր վրա Ժ. Զանդի ազդեցութեան հետքերը, չը լինի համակված այս կամ այն չափով այն բանով, որ հեռաւոր ժամանակներում կրում էր Ժորժ-Զանդիզմի անունը։ Նրա իդէաները շատ էլ օրիգինալ չէին. բայց նա կարողանում էր վառել այդ իդէաները իր զգացումների բոցով։ Սէրը—ասում են բոլոր քննադատները—նրա գրական գործունէութեան հիմնական ֆօնն էր։ «Սիրել, նշանակում է զարդարել», ասում էր Անատոլ Ֆրանսը։ Եւ Ժորժ Զանդը—սիրոյ պաշտպանը, քարոզչուհին և բանաստեղծուհին զարդարում էր ամեն բան, որին դիպչում էր. զարդարում էր սէրը, դաշտերի կեանքը, քաղաքական և սօցիալական իդէաները»։

Ժորժ Զանդին են պարտական կանայք, ուրեմն և հայ կանայք նրանով, որ նա առաջինը քարոզեց զգացումների ազատութիւնը, անկախութիւնը։ Ֆրանսիան չը մոռացաւ, թէ ինչ է արել նա կանանց դատի համար և նրա ծննդեան հարիւրամեակի օրը մեծ շքով տօնեց սիրոյ, զգացումների բանաստեղծուհու յիշատակը։

—

Չեխովի մահը, որի մասին մի քանի խօսք յիշատակեցինք մի քանի օր առաջ, անկեղծ, խոր ցաւակցութիւն է առաջ բերել ռուսաց ամբողջ ինտելիգենցիայի և մամուլի մէջ։ Եւ ճշմարիտ, իր տաղանդի ամենածաղկեալ րոպէում մեռաւ մի գեղարուեստագէտ—գրող, մի գեղեցիկ, ստեղծագործ, կուլտուրական ույժ։ Նա խորին հոգեբանական, փիլիսօփայական հարցեր չէր շօշափում, խորին հոգեբանական տիպեր չէր ստեղծում, նա նկարագրում էր առօրեայ կեանքը, մանր, գծուծ կեանքը, բայց նկարագրում էր այնպիսի մեծ հմտութեամբ, ճշմարտութեամբ, անկեղծութեամբ, այնպիսի գեղարուեստականութեամբ, որ նրա մանր պատմուածքները, գրոյցները կարդացողը խորին համակրութիւն էր զգում դէպի այդ գրողը, որ գիտէր անհուն կարեկցութեան ջերմ զգացումներով շրջապատել խորշերի, անկիւնների, ներքնատների և մութ, խոնաւ տնակների կեանքը։ Նրա պարզ, անպաճոյճ խօսքերը հնչում են և ուժեղ, և արդար, և լի են բանաստեղծութեամբ։ Գուցէ, Գօգօլից յետոյ չը կայ ռուսաց գրականութեան մէջ այնպիսի մի գրող, որ նրա նման տաղանդով նկարագրէր ժամանակակից հասարակութեան անբարոյականութիւնը, գծուծութիւնը։

Չեխովի մահվան առիթով ռուսաց մամուլը երևան է հանել մի իրողութիւն, որ շատերին անծանօթ էր մինչև այժմ։ Առհասարակ ամենքը այն կարծիքի էին, թէ Չեխովը բոլորովին ապահով մարդ է նիւթականի կողմից, որովհետև յայտնի է, որ նա ստացել է իր գրուածների համար հրատարակիչ Մարկսից 75,000 րուբլի։ Այժմ Դօրօշեվիչը մերկացրել է, որ այդ «հսկայական» համարվող թուանշանը դարձրել էր Չեխովին ոտքով ձեռքով ստրուկ Մարկսին։

Այն ժամանակ, երբ Չեխովը դեռ շատ էլ յայտնի չէր, Մարկսը առաջարկում է նրան ծախել իր բոլոր, թէ արդէն գրված, թէ նոր գրելիք գործերը 75,000 րուբլիով։ Եւ ամբողջ ժամանակ այնուհետև ինչ որ գրում էր, Մարկսի սեփականութիւնն էր, որովհետև իրաւունք չունէր իր գրածները ուրիշ մէկին տալ։ Ծախսելով այդ 75,000 րուբլին տարիների ընթացքում, նա այլ ևս ոչինչ չէր աշխատում, որովհետև իր գրածների համար ոչինչ չէր ստանում։

Այդպիսի մի դէպք պատահել էր և Զօլայի հետ։ Երբ Զօլան դեռ մի անյայտ գրող էր, մի հրատարակիչ գնում է նրանից իբրև իրան սեփականութիւն այն բոլորը, ինչ որ նա ապագայում պէտք է գրէ և այդ բոլորի համար վճարում է 10,000 ֆրանկ։ Բայց երբ Զօլան դարձաւ հռչակաւոր Զօլա, հրատարակիչը եկաւ և պայմանագիրը պատռեց ու ազատեց գրողին իր տուած անզգոյշ պարտաւորութիւնից։

Եւ խեղճ Չեխովը ամբողջ ժամանակ տանջվում էր այն մտքով, որ իր բոլոր գրուածները պատկանում են Մարկսին։

ՆԱՀԱՆՋ ՏԱՐՎԱՑ ԱՌԻԹՈՎ

(Նամակ Նոր-Բայազէտից)

Հայ ժողովրդի համոզմունքով նահանջ տարին մի չարագուշակ տարի է, որը լի է դժ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿԱՆԱՆՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

—

Այս վերնագիրը, որ ես ուրախութեամբ դնում եմ յօդուածիս վրա, թելադրում է ինձ դեղին, անպաճոյճ կազմով մի գիրք, որ տըպված է Ալէքսանդրօպօլում այս տարի։ Նա բաղկացած է 215 ամսագրական երեսներից։ Ժողովածու է, հաւաքական ույժերով կազմված։ Անունն է «Ոստիկ»։

Հայ կանանց աշխատութեան արդիւնքն է «Ոստիկը»։ Վերջապէս կարելի է ասել, թէ հայ կանայք էլ ունեն իրանց գրականութիւնը մայրենի լեզուով։ Գիտէք, որ բախտը մեզ այսպիսի երևոյթներով շատ չէ երես տուել։

Եւ նախ քան այդ երևոյթի մասին խօսելը ես չեմ կարող դժգոհութիւն չը յայտնել ժողովածուի հրատարակիչներ պ.պ. Ն. Սաթունեանին և Գ. Ջանումեանին։ Նրանք անպայման գեղեցիկ միտք են յղացել, գեղեցիկ գործ են կատարել իրանց հրատարակութեամբ։ Բայց պէտք էր հայ կանանց այս անդրանիկ գրականութիւնը փոքր ինչ վայելուչ արտաքինով անէին։ Գաւառական մի դժգոյն, անճաշակ տպագրութիւն՝ բարակ թղթի վրա, բազմաթիւ տպագրական սխալներով—ահա ինչ է մեզ տուած։ Խղճուկ արտաքին։ Բայց «Ոստիկը» արժանի էր աւելի մեծ ուշադրութեան։

Խոստովանում եմ, ես սկզբից նախապաշարված էի այս ձեռնարկութեան վերաբերութեամբ։ Նախապաշարված էի դեռ այն ժամանակ, երբ լրագիրներում լուր էր տպվում, թէ պատրաստվում է այսպիսի մի հրատարակութիւն։ Իսկ երբ առաջին անգամ ձեռքս էր առնում Ալէքսանդրօպօլի այս անճաշակ դեղին հատորը, առաջին հարցը այն էր, թէ հայ կինը կարողացա՞ծ կը լինի պատւով դուրս գալ գրական հրապարակ։ Եւ ինչ թաքցնեմ մեղքս, շատ սկեպտիկ տրամադրութեան մէջ էի այս հարցի դիմաց։

Արդեօք պէտք կա՞յ բացատրելու այս նախապաշարմունքի, այս սկեպտիկ տրամադրութեան՝ պատճառները։ Ամենքս գիտենք, որ հայ կինը վաղուց է, ինչ փոխել է իր պատմական ահագին դերը։ Երկար դարերի ընթացքում նա հայ ընտանիքի պահպանութեան գըլխաւոր խարիսխն էր, բայց այժմ նա դարձել է բոլորովին հակառակ մի երևոյթ—օտարացման գործօն։ Երբեմն միայն, աստղների նման, մեր մութ հօրիզօնի վրա փայլում էին բացառութիւններ։ Բայց այժմ, այս դեղին հատորից յետոյ, կարելի է ասել, թէ դեռ կայ հայ կին, դեռ կայ ապագայ ունենալու յոյս։

«Կարդացի «Ոստիկը» և այժմ ուրախութեամբ պիտի յայտարարեմ, որ հայ կինը պատւով է կատարել այս առաջին փորձը։ Ժողովածուն մի վերին աստիճանի մխիթարական տպաւորութիւն է թողնում։ Այդտեղ դուք գտնում էք և՛ վէպ, և՛ բանաստեղծութիւն, և՛ ճանապարհորդական տպաւորութիւններ, և՛ հրապարակախօսութիւն. կայ նոյն իսկ հասարակական գիտութեան նուիրված մի յօդուած («Մատերիալիզմը բնական և հասարակական գիտութիւնների մէջ» տիկ. Եփ. Պալեանի)։ Եւ այս բոլորը—հայ կնոջ ինքնուրոյն աշխատութեան պտուղ։ Հաճելի և ողջունելի մի իրողութիւնն էլ այն է, որ ռուսահայ կնոջ հետ ձեռք ձեռքի տուած՝ հանդէս է եկել և թիւրքահայ կինը։ Ժողովածուին նիւթեր են ուղարկել «Արուեստ» խմբագիր տ. Մառի Պէյլէրեան Եգիպտոսից, գրական անուն հանած Սիպիլը Կ. Պօլսից, Զ. Ասեանը։ Աշխարհագրական սահմանագծեր չը կան գաղափարական գրականութեան համար։ Հաւաքական գործակցութիւնը ույժ է։ Եւ այդ ույժը բաւական պատկառելի դէմք ունի «Ոստիկի» մէջ։

Պատկառելի է, այո, այդ ույժը մանաւանդ այն պատճառով, որ հայ կնոջ գրականութիւնը առողջ, կենսունակ է, թարմ տպաւորութիւն է թողնում։ Հայ կինը անարիւն երգիչ չէ, գեղեցկութիւն, պչրանք, սանտիմենտալ զգացմունք չէ նկարագրում։ Ո՛չ, նա դարի զաւակ է, դուրս է եկել որոշ հասարակական գաղափարներով, նա խիզախ է, պահանջկոտ է, մերկացնող է։

Եւ հասկանալի է, թէ ինչ շեշտ պիտի հնչէ այդպիսի մի գրականութեան մէջ։ Կանանց հարցը, կնոջ բախտաւոր լինելու, համահաւասար լինելու մեծ, բայց բռնաբարված իրաւունքը։ Համարեա բոլոր վիպական գրուածքները այդ հասունացած, հրապարակում դրված, քաջաբար պաշտպանվող հարցն են շօշափում։ Մառի Պէյլէրեանի «Կինը և հանրային կար-

ծիքը» յօդուածը, որ միակն է ժողովածուի մէջ հրապարակախօսութեան ճիւղից, գրված է իբրև առաջնորդող, իբրև ժողովածուի ծրագիրն ու նպատակը պարզող։ Բայց «Արուեստի» խմբագիրը այդ նիւթի վրա առաջին անգամը չէ գրում։ Աւելի հետաքրքրական են վիպական և բանաստեղծական գրուածքները։

«Տանջվածի բողոքը», որ գրել է տ. Զանազան Մեհրաբեանց, թէ նիւթի կարևորութեան և թէ լաւ մշակման կողմից աչքի է ընկնում ժողովածուի մէջ։ Նկարագրված է մի տղամարդի հիւանդութիւնն ու մահը։ Այդ տղամարդը «Թոյնով լիքը պարկ» է. այսինքն անց է կացրել մի փուչ, անբարոյական երիտասարդութիւն, ստացել է անբուժելի հիւանդութիւն, ապա ամուսնացել է մի անմեղ, կոյս աղջկայ հետ։ Թոյնի պարկը, ի հարկէ, թունաւորում է իր ամուսնուն։ Եւ ահա մեռնելով, նա թողնում է այս աշխարհում մի դժբաղդացած արարած, որ իր ստացած թոյնից մահանում է մի հիւանդանոցի անկիւնում։ Պատկերը գրված է պարզ ու անպաճոյճ ոճով. հեղինակը գոյներով, նկարագրութիւններով ցնցելու, տանջելու կարողութիւն չէ ցոյց տալիս, նա միայն պատմում է դէպքը։ Բայց այդ պատմութիւնը մ՛յնքան պերճախօս է։

Կանանց շարժման այն գոռ հոսանքը, որ օր օրի վրա լայնանում ու մեծանում է, սկսել է հաշիւ ու համար պահանջել տղամարդուց։ Բանի քանի զոհեր է տարել և ամեն օր տանում է տղամարդի այն ազատութիւնը, որ անբարոյական, փչացած կեանքի մէջ է արտայայտ-

բաղդութիւններով և [illegible]արկածներով: Յիշենք 1892 թ. խօլերան և մի քանի նշանաւոր [illegible]անձինքների մահացումը, 96 թ. Թիւրքահայոց սարսափները, նաև այս տարվայ պատերազմը, արիւնհեղութիւնները, հայկական կոտորածը Թիւրքիայում և մի և նոյն ժամանակ այժմեան խօլերայի վախը,—և այն ժամանակ կարծէք բնազդմամբ իրականանում է մեր խաւար մասսայի համոզմունքը: Գաւառական հայ հասարակութեան հասկացողութեամբ չը կայ մի նահանջ տարի, որը մի որ և է դժբաղդութիւն չը բերէ ժողովրդի գլխին զանազան չափերով, որոնք թէև պէտք է կատարվէին բնականաբար:—Տարվայ երաշտ, հեղեղ, մորեխի աւերումներ, դաշտային մկների արշաւանք, թայֆայական մի ընդհարում, ժողովրդական-կուսակցական պայքար, և վերջապէս մի որ և է բնական աղէտ—որոնք տեղի են ունենում մի փոքր նկատելի կերպով,—այդ բոլորը մեր ժողովրդի հասկացողութեամբ նահանջ տարվայ արդիւնքներն են:

Որքան կամենաք, քարոզէք, հասկացրէք ժողովրդին և նոյն իսկ հաստատ փաստեր ներկայացրէք նրան, որ նահանջ տարին մի բացառիկ ժամանակաշրջան չէ, այլ իւրաքանչիւր եռամեակից յետոյ՝ տոմարային հաշւով՝ կը հանդիպենք նահանջ տարու, որը ոչ մի տարբերութիւն չունի միւս հասարակ տարիների հետ համեմատած,—բայց, տարաբաղդաբար, ժողովուրդը ձեզ չէ ուզում հասկանալ. նա համոզված է, որ նահանջ տարին թշուառութիւնների մի միջոց է, որը գալիս է կրկնապատկելու իր կեանքի տխուր պատկերների թիւը. նա աւանդաբար ներշնչված է այն համոզմունքով, որ այդ տարին ոչ մի բարիք չէ առաջացնում իր կեանքում: Եւ ահա շնորհիւ այդ թիւր հասկացողութեան, մեր ժողովուրդը անցնում է ամբողջ տարին երկիւղի, սարսափների տակ:

Փոխել միանգամից ժողովրդի համոզմունքը, հին հասկացողութիւնները և մոքի ու կարծիքների այլայլումները զանազան սնոտիապաշտութիւնների մասին, առնուազն անկարելի է. գուցէ ժամանակի ընթացքում հասարակական կեանքի ալիքները՝ մտաւոր առաջադիմութեան ազդեցութեան տակ՝ յեղափոխեն մասսայի կեանքում ամեն մի հասկացողութիւն, բայց և այնպէս շատ ցանկալի կը լինէր, որ կարող մարդիկ այժմ և եթ աշխատէին, որ մեր ժողովուրդը չը կերակրվէր լոկ նախապաշարմունքների փշրանքներով, այլ ցոյց տային նրան առաջ ընթանալու քաղաքակիրթ կեանքի ամուր ճանապարհով: Թող հասարակական իւրաքանչիւր գործիչ, իր ոյժերը ներածին չափ, մի փոքր դեր ստանձնէ այդ նկատմամբ: Դա կը լինի մեր իւրաքանչիւրի բարոյական պարտականութիւնը:

Կռան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիսում լուր է տարածվել, որ հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրութիւնն սկզբունքով վճռել է, որ Բօրժօմ-Բակուրիան երկաթուղու գիծը պէտք է շարունակել մինչև Ախալքալաք քաղաքը: Ենթադրվում է շուտով սկսել այդ ճանապարհների նախնական հետազօտութիւնները: Ապագայում մինիստրութիւնը դիտաւորութիւն ունի Բօրժօմ-Բակուրիան-Ախալքալաք գծի հետ միացնել Ախալցխան և Արդահանը: Բակուրիանից մինչև Ախալքալաք ճանապարհի անհրաժեշտ հետազօտութիւնը տրամադիր են կատարելու Անդրկովկասեան երկաթուղիների գլխաւոր վարչութեան միջոցներովը և նրա ուժերովը:

—

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը, փողոցներ ջրելու համար, ջրի պակասութիւն զգալով, դիմել է երկաթուղային վարչութեան, խնդրելով թոյլ տալ երկաթուղու ջրանցքից վերցնել հարկաւոր քանակութեամբ ջուր Աւճալեան, Մալականեան, Վօկզալեան և երկաթուղու մօտը գտնվող փողոցները ջրելու համար: Նոյն նպատակով դիմել է նմանապէս զինուորական ինժեներային դիստանցիային, նոյնպէս խնդրելով թոյլ տալ օգտվելու Սօլօլակի սարից բղխող այն աղբիւրից, որով ջրում են պալատի և այլ պարտէզները:

—

Վանքի նոր ընտրված երէցփոխ պ. Ա. Բաբեանի մի խելացի կարգադրութեան մասին չէ կարելի չը յիշել: Կազմելով զանազան ծիսակատարութիւնների համար վճարելիք ծախքերի ցուցակը, նա կախել է եկեղեցու պատերից՝ ի ցոյց ժողովրդի: Աղքատները դրանով բոլորովին ազատվում են վճարից: Այդ միանգամայն խելացի կարգադրութիւնով զանազան տարաձայնութիւնների առաջն առնվում է:

—

Կանանց բարձրագոյն կուրսերն աւարտած Վարվարա Միխայլօվնա ֆօն-Դէրվիզ գալիս է Կովկաս երկրաբանական հետազօտութիւններ անելու: Նրան պաշտօնապէս ուղարկում է Պետերբուրգի կայսերական հանքաբանական ընկերութիւնը:

—

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը արդէն յատկացրել է 11,488 րուբլի ամբողջ քաղաքը հիմնաւորապէս մաքրելու համար: Առանձնապէս պիտի ուշադրութիւն դարձվի Կուր գետի եզերքները, ձորակները, Սօլօլակի կոյուղիի մաքրելու վրա, որոնք աւելի անմաքուր են նկատված: Ի միջի այլոց 3000 րուբլի յատկացված է անկարողների բնակարանների հակաողջապահական դրութիւնները բարւոքելու համար:

—

Բագուի „Каспій" լրագրի խմբագիր-հրատարակիչ կօլլէժսկի ասեսօր Ալի-Մահմադ-բէկ Թօփչիբաշիեւը, իբրև լիազօր Բագու քաղաքում լրագրական և տպագրական գործով պարապող անձերի կողմից, որոշված կարգով խնդրամատոյց է եղել, որ հաստատվի «Բագու քաղաքի լրագրական եւ տպագրական գործի աշխատաւորների փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան» ծրագիրը:

—

Թիֆլիսի ոստիկանապետն առաջարկել է պրիստաւներին 3 օրվայ ընթացքում զննել Թիֆլիսի բոլոր գործարանները և անմիջապէս վերջացնել առողջապահական տեսակէտից նշմարված բոլոր զանցառութիւնները: Հրամայված է այդ քննութեան ժամանակ առանձին ուշադրութիւն դարձնել մասնաւորապէս այն գործարանների և զավօդների վրա, որոնց մէջ պատրաստվում են ուտել-խմելու վերաբերեալ պիտոյքներ:

—

Քաղաքային վարչութեան ուշադրութիւնն ենք դարձնում վեցերորդ քաղաքամասում գտնվող Վարանցօվսկայա փողոցի վրա, որը քաղաքի գլխաւոր փողոցների չափ երթևեկութիւն ունենալով, երբէք չէ ջրվում: Այդ փողոցը միայն անձրևի ժամանակ է ջրի երես տեսնում:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ ռուսական Կարմիր խաչի ընկերութիւնը 1905 թւի առաջին կիսամեակին ստացել է $4^1/_2$ միլիօն րուբլու ընդհանուր նուիրատուութիւն:

—

Նիկօլաեվ քաղաքի սիօնիստները, ինչպէս վկայում է „Южн. Рос." լրագիրը, հարց են բարձրացրել Թէօդօր Հէրցէլի անունով ֆօնդ հիմնել: Դրա հետ միասին նրանք վճռել են դիմել սիօնիստական ընդհանուր կազմակերպութեանը և առաջարկել, որ հանգուցեալի կնոջ մինչև մահ կենսաթոշակ նշանակվի կազմակերպութեան միջոցներից:

—

„Р. С." լրագրին հեռագրում են Օդեսսայից, որ Վիէննայում վերջերս վախճանված Թէօդօր Հէրցէլի մարմինը տանում են Երուսաղէմ թաղելու: Օդեսսայից Երուսաղէմ են գնալու թաղման հանդէսին մասնակցելու համար Սիօնիստներից մի քանի պատգամաւորութիւններ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Եապոնա-չինական դաշնագիր: Բեռլինից հեռագրում են, որ այնտեղի քաղաքական շրջաններում լուրջ նշանակութիւն են տալիս Լոնդոնից եկած այն լուրերին, թէ Պեկինում այս օրս ստորագրվեց եապօնա-չինական դաշնակցական պայմանագիր, որը շուտով խոշոր միջազգային բարդութիւններ առաջ կը բերէ: Լոնդոնի լուրերը հաստատութիւն են գտնում վերջին տեղեկութիւններով, որոնք այստեղի լրագիրները ստացել են Պետերբուրգից: (Бирж. Вѣд.)

Եապօնական զինւորի հաւատոյ հանգանակը: Եապօնական գեներալներ Կատսուրա, Նօդզու և Կօդամա միատեղ կազմել են, «Gil Blas» լրագրի ասելով, հետևեալ հանգանակը եապօնական զինուորների համար.

1) Զինուորը կարող է անել ամեն բան, եթէ նա ուշադրութիւն չէ դարձնում իր կեանքի վրա.

2) Զօրեղ լինելու համար, պէտք է առողջ լինել, ուստի յիշեցէք առողջութեան մասին, մանաւանդ պատերազմի ժամանակ.

3) Առաջին գործը պատերազմի ժամանակ է՝ հրամայել թշնամուն, այսպէս խօսելով՝ ստիպել նրան վարվել մեր պլանով, և ոչ վարվել թշնամու պլանով.

4) Յաղթութիւնը ստացվում է քաջութեամբ և ոչ թւով: Լինենք միշտ պատրաստ կռւելու մէկը տասի դէմ.

5) Առաջապահ կայանները զօրքի աչքերը և ականջներն են: Այն զինուորները, որոնք դրված են այդ պատուաւոր տեղում, պարտաւոր են զոհել կեանքը, որպէս զի չը լինեն պատճառ բանակի նահանջման.

6) Զինւորութիւնը—զինուորի գանձն է. Զոչնչացնենք ուրեմն նրան անօգուտ տեղը: Խփել հեռուից առանց համոզված լինելու հրաձգութեան հետևանքի մասին—դա նշան է քաջութեան և սեփական ուժերի վստահութեան բացակայութեան.

7) Արագութիւնը և կենդանութիւնը—յարձակման երկու ահագին պայմաններն են: Որպէս զի լաւագոյն հետևանքների հասնենք, պէտք է միացնել նրանց.

8) Չը նայելով թշնամու ոյժերին և սպանվածների թւին, չը պէտք է նահանջել առանց հրամանի, որովհետև դա վախկոտութեան նշան է.

9) Գրոհ տալու րօպէին պէտք է առաջ ընկնել ամենայն եռանդով: Դա՝ Ծագող Արեգակի հպատակների պարտաւորութիւնն է և միայն այդպիսով կարելի է խուսափել մահից և պարտութիւնից.

10) Կռւի նպատակն է խորտակել թշնամուն: Ուստի չը պէտք է շատ մտածել սեփական անձի պաշտպանութեան մասին, այլ պէտք է մտածել, ամենից առաջ, այն մասին, թէ ինչպէս յաղթել: Եթէ գնդակները բոլորն սպառված են, իսկ ընկերները սպանված, պէտք է մեռնել.

11) Չը պէտք է յոյս դնել օգնութեան վրա: Կանչել օգնութիւն—դա վախկոտութիւն է.

12) Չը պէտք է կորցնել ոգու ներկայութիւնը թշնամու հեծելազօրքի երևման ժամանակ: Հեծելազօրքի ոյժը կայանում է հակառակորդի վախի մէջ.

13) Անակնկալ յարձակման դէպքում, չը պէտք է մտածել փախուստի մասին: Միայն վերջապահ զօրքը իրաւունք ունի նահանջել: Պէտք է պաշտպանողականից յարձակողական դիրք ընդունել.

14) Յաղթութիւնը մնում է համբերողին և յամառին, որովհետև, եթէ պէտք լինի յաղթել խոչընդոտներին, չէ որ այդպիսի խոչընդոտներին պէտք է յաղթէ և հակառակորդը. յաղթութիւնը կը մնայ նրան, ով աւելի դիմացկուն և համբերող կը հանդիսանայ.

15) Ոչ մի դէպքում չը պէտք է փախչել կռւի դաշտից: Վէրքը մէջքից—խայտառակ վէրք է:

վում: Այժմ գոհերը սկսում են աղաղակել. այժմ փոխադարձ պարտաւորութիւններ են պահանջվում մարդութիւն երկու կողմից, «[illegible]» բարոյականութեան պարտականութիւնը: Եւրոպական գրականութեան մէջ արդէն յաճախ են լսւում ամուսնական անհաւատարմութեան դէմ խօսող կանանց ձայները: Մեր գրականութիւնն էլ այժմ իր ծոցի մէջ ընդունում է այդպիսի բողոք:

Մի և նոյն նիւթին են շօշափում Ս. Արղութեան-Երկայնաբազուկի «Երկու կամակ» և Իմենթօյի «Բողոք» փոքրիկ գրուածները: Բողոք... Նա առ այժմ միայն վերնագիր է պատկերների և յօդուածների համար, բայց կը դառնայ և գործ, իրականութիւն: Միայն թէ չը խեղդւէր բողոքի ձայնը, միայն թէ [illegible]...

Նոյն տ. Մեհրաբեանը ունի և մի այլ պատկեր—«Միայն մեկը չը զղջաց». Բայց դա մի անաւարտ գրուածք է, չափազանց ձգձգված է, [illegible] և գեղեցիկ գաղափարը թուլացած է շատախօսութիւնների մէջ:

Բայց հայ կինը միայն ողբալու պատկաութիւնները չէ ներկայացնում, այլ և սեփական ցաւերն ու վէրքերն է [illegible]: Այսպէս է Սիպիլի «Պատնէշ» մի սիրուն գեղարուեստական գործ, որ ամբողջ ժողովածուի զարդն է կազմում: Նա պատմում է մի սովորական իրականութիւն: Մի մայր աղքատութեան գնում է բժիշկ կանչելու իր հիւանդ երեխայի համար: Բայց ճանապարհին մի խանութի պատուհանում տեսնում է մի սիրուն բօա: Կնոջ պճնամոլութիւնը և մայրական զգացմունքը սկսում են մրցել այդ խեղճ մարդու մէջ: Տ. Սիպիլ հիանալի նրբութեամբ նկարագրում է այդ մրցութիւնը, նկարագրում է թէ ինչպէս պճնամոլութիւնը յաղթեց, ինչպէս կինը իր մօտ եղած բոլոր փողը տուեց ու գնեց բօան, բժիշկ հրաւիրելը թողնելով միւս օրվան: Իսկ միւս օրը երեխայի խեղդեց դիֆտերիտը...

Հասարակական դժբախտութիւնը միայն «Թոյնով լիքը պարկերը չեն», այլ և այդ անմիտ մոլութիւնը դէպի փետուրներն ու շորի կտորները:

Ոտանաւորներ գրել են երեք հոգի. Մառի Պէյլէրեան, օր. Գայանէ Կայալեան և Ալեանաք: Պէյլէրեանի, «Պէտէվինը» բաւական աջողված մի պօէմ է, որ անուանված է սիրավէպ: Նա նկարագրում է քաջ բէդուինի սէրը, այդ սիրոյ անաջող վախճանը և սիրահարի տանջանքները: «Կեղծաւորը» ոտանաւորի մէջ տ. Պէյլէրեանը նկարագրում է ստոր շողոքորթի պատկերը ազդու գծերով: Օր. Կայալեանի ոտանաւորը մի փոքրիկ լիրիքական գեղում է, իսկ տ. Ալեանաքի «Հայրենի վտակը» բարբառութեան գոհ գնացած կոյս աղջիկների մրմունջն է:

Ո՞ւր են վտակ քո նազելի այցելուք,
Ոսկէ գանգուր, կարմրաթուշ աղջկունք:
Չկան այլ կա բիրտ ու վայրի գազաններ
Յափշտակած տարին իրենց ուշերը,
Յաջէշ կորած սիրոյ մաքուր ծաղիկներ,
Յանէշ փակվեց անոնց գոհար աչերը:

... Թաւուտներու ստուերին մէջ պահըտած,
Մելամաղձոտ, հեզ խոխոճով տխրագին
Արծաթափայլ ջինջ կայլակներ արտասուաց
Գոգցես թափեն քո ակունքէն դառնագին...
Ողբա, վտակ, քո մրմունջը թող լինի
Հէգ զոհերուն դամբանական մեղեդի...

Զգացմունք կայ, յանգեր չը կան, թէ չէ՝ վատ չէր լինի այս ոտանաւորը:

Բանաստեղծական վառ աշխոյժով է գրված և Մառի Պէյլէրեանի «Սէյիծ-աղան» արձակ պատմուածքը, որի նիւթը վերցրած է արաբական կեանքից:

Միւս գրուածքներից հաճութեամբ կարդացվում է տ. Տիրուհի Կոստանեացի «Իմ ճանապարհորդական յիշողութիւններից», ուր մանրամասն և պարզ նկարագրված է գերմանական Օբէրամմերգաու գիւղի հռչակաւոր «Չարչարանքի խաղը», այսինքն Քրիստոսի չարչարանքի և մահվան թատրօնական ներկայացումը: Տ. Թագուհի Բերբերեան «Ուտոպիայի և իրականութեան մէջտեղը» յօդուածում նկարագրում է այն գործարանական դրախտը, որ ներկայացնում է ֆրանսիական Գամիլլատէր գիւղը: Մարդիկ երազում են դրախտ երկնքում, աստուածութեան, հրեշտակների մի բնակարան, որ պատրաստված է աշխարհի վրա դժոխային կեանք վարածների համար: Բայց այստեղ, այդ գիւղում, մարդիկ փոխադարձ աջակցութեան և ինքնօգնութեան հիմքերի վրա իրականացրել են մի ճշմարիտ դրախտ: Յօդուածը կարդացվում է յափշտակութեամբ. ափսոս միայն, որ լեզուն հարթ ու կանոնաւոր չէ:—Օր. Հ. Մելիք-Հայկազեան գրել է «Մանջուրական սահմանի վրա» ընդարձակ յօդուածը, որի մէջ նկարագրում է այնքան ահաւոր պատերազմի կուախնձոր դարձած չինական երկրի բարքերը: Օրիորդը լաւ դիտող է և նրա նկարագրութիւնները հետաքրքրութիւն են գարթեցնում, մանաւանդ այժմ, երբ Հեռաւոր Արևելքի կեանքը համաշխարհային ուշադրութեան առարկայ է դարձել պատերազմի պատճառով:

—

Ահա ինչեր գտայ ես «Ոստիկի» մէջ: Դա մի ամբողջ յուսատու, ոգևորիչ երևոյթ է: Ոչ մի հասարակական գործ չէ կարող լիակատար, ամբողջացած լինել, եթէ նրա մէջ երևում է մարդկութեան մի կէսը միայն: «Ոստիկը» ցոյց է տալիս, որ հայոց գրականութիւնը միայն տղամարդկանց չէ պատկանում:

Եւ տղամարդիկ, կարող ենք ասել, եսամոլ արտօնատէրեր չեն հանդիսացել գրականութեան մէջ: Նրանք միշտ կանչել են հայ կանանց, միշտ ցանկալի են համարել նրանց ներկայութիւնը:

Այժմ ամբողջ սրտից ողջունում ենք հայ կանանց այդ գործը: Եւ իբրև մամուլի, գրականութեան սպասաւորներ, ձեռք ենք մեկնում ցանկալի հիւրերին: Այժմ կարող ենք ասել. «Աշխատենք միասին»:

Աշխատենք միշտ, կանգ չառնենք, չը մոռանանք...

Լ.

Եապօնական տրամադրութիւններ եւ խօսակցութիւններ։ Ցին-Զժօուի կուից յետոյ ուղարկված մի նամակի մէջ, «Köln. Zeitung» լրագրի թղթակիցը հաղորդում է եապօնական տրամադրութիւնների և խօսակցութիւնների մասին։ Եապօնացիները չը տօնեցին իրանց յաղթութիւնները, նրանք սպասում էին կատարեալ տօնախմբութեան համար Պորտ-Արտուրի անկման, որը պէտք է, նրանց կարծիքով, շուտով տեղի ունենար։ Թղթակցի խօսակիցներից մինը ասաց. «Ռուսները երկար ժամանակ քաջաբար դիմացան, բայց վերջ ի վերջոյ կորցրին քաջութիւնը։ Նրանք այնպէս քաջ չեն, ինչպէս մենք։ Մեր յարձակումը անմտաբար յանդուգն էր, բայց մենք այդպէս անմտաբար կը յարձակվենք և Պորտ-Արտուրի վրա։ Այդտեղ մեզանից կընկնեն, գուցէ աւելի քան 30,000 հոգի, բայց նոյնպէս, ինչպէս և Նանշինեան բարձրութիւնները, մենք կը վերցնենք Պորտ-Արտուրը։» Այդ խօսքերը ասող եապօնական բարեկամին ես նկատեցի. «մենք, օտարականներս, ճանաչում ենք եապօնական բանակի յատկութիւնը և առանձին անհատների քաջութիւնը, բայց մենք մտածում ենք, որ ձեր զօրքերը Մանջուրիայում չեն հասնի նպատակի այդպիսի ինքնանուէր անձնազոհութեամբ։ Մանջուրիայում եապօնացիները Պիրրոսի յաղթութիւններ կը տանեն փոքրամասնութեան դէմ, և, հաւանօրէն, կը կորցնեն գրեթէ հաւասար ոյժերի դէմ»։ Դրան նա պատասխանեց. «այդ վերջնին մենք չենք հաւատում, մենք կը յաղթենք և դաշտային ճակատամարտի մէջ կրկնակի թուի դէմ, բայց այնուամենայնիւ այդտեղ մեր զօրքը կը կռւի զգուշաբար։ Այժմ ամենից առաջ մեզ պէտք է վերցնել Պորտ-Արտուրը, ուստի մենք չենք վախենում որ և է զոհից»։ (Рус. Вѣд.)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Berliner Tageblatt» տպում է Կ. Պօլսի իր թղթակցի սենսացիօն հեռագիրը, որի մէջ խօսվում է առաջիկայ յանցաւոր փորձերի մասին Կ. Պօլսում հայ յեղափոխականների կողմից։ Չը նայելով, որ դրութիւնը լուրջ է Մակեդօնիայում,—ասում է թղթակիցը,—հայկական հարցը աւելի է զբաղեցնում Թիւրքաց կառավարութեանը, քան որ և է ուրիշ հարց։ Հաստատվում է, որ կառավարութեան ստացած սպառնական նամակները յիրաւի գրել է հայկական կօմիտէտը, և ոչ թէ հնարել է ոստիկանութիւնը։ Ապա յայտնի է, որ Կ. Պօլսում գտնվում են հայկական էմիսարներ, և այդ պատճառով վախենում են, որ չը նայելով բոլոր նախազգուշութիւններին, պայթուցիկ նիւթեր են բերված մայրաքաղաք։ Հնարաւոր են համարում, որ դինամիտային փորձեր կը լինեն իրաւ Կ. Պօլսում։ Մանաւանդ վախենում են ամբոխի յուզմունքներից, որը այժմ թշնամաբար է տրամադրված դէպի օտարազգիները և յանցաւոր փորձի դէպքում, իր կատաղութիւնը կը թափէ եւրոպական ամբողջ ազգաբնակութեան վրա՝ վրէժ հանելու պետութիւնների միջամտութեան համար թիւրքական գործերում։

—«Нов. Время» լրագրում կարդում ենք. «Հայերի դրութիւնը, եթէ հաւատանք Վիէննայի «Polit. Correspondenz» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակցին, առաջվան պէս չափազանց վատ է։ Բայազէտի և Էրզրումի սանջակներում վերջերս նրանք մեծ տառապանքներ են կրում։ Յունիսի կէսից սկսած, քիւրդերը նորից անկարգութիւններ են անում։ Յունիսի 16-ին նրանք յարձակում գործեցին Գօնջիլախ գիւղի վրա և սպանեցին այնտեղ մի հայ կնոջ իր երեխայի հետ։ Կովկասից վերադարձած և Արճէշի շրջանում բնակութիւն հաստատած քառասուն թիւրքահայերից երեսուն և չորս մարդ սպանվեցին քիւրդերից և միայն վեց հոգուն աջողվեց փախչել կրկին դէպի ռուսաց սահմանը։ Քսան և ութ հայեր, որոնք փախել էին Սասունից Վանի լճի մէջ գտնվող կղզին, քիւրդ-զինւորների յարձակմանը ենթարկվեցին։ Եօթ հոգի ձերբակալվեցին, իսկ մնացածները սպանվեցին քիւրդերից։ Հայերը հէնց Բայազէտ քաղաքում սարսափահար են եղած քիւրդական համիդիէ հեծելազօրքից՝ Իբրահիմ բէյի հրամանատարութեամբ։ Նրանցից խլում են բոլոր գոյքը։ Քաղաքի նահանգապետին տըրված գանգատները ոչինչ արդիւնք չեն ունենում։ Ամբողջ Բայազէտի սանջակում ոչ մէկ հայի չեն թոյլ տալիս հեռանալ գիւղից։ Հայերը, որոնք քիւրդերից փախել են Վան՝ Սասունից և Մուշից, մինչև այժմ վախենում են, որ կը ձերբակալվեն որպէս յեղափոխականներ»։ Արտատպելով գերմանական լրագրի այս տեղեկութիւնները, «Новое Время»-ն իր կողմից աւելացնում է. «Այս չարաբաստիկ հայոց հարցին անհրաժեշտ է որ և է կերպով վերջ դնել։ Տարիներով Բ. Դուռը խոստանում է Բեռլինի դաշնագրի ռէֆօրմները և տարիներով ոչինչ չէ կատարում։ Եթէ Թիւրքաց կառավարութիւնը անընդունակ է խաղաղացնել երկիրը և ստեղծել հայ ժողովրդի համար կեանքի փոքր ի շատէ տանելի պայմաններ, այն ժամանակ պէտք է հայկական վիլայէթների համար գործադրել միջազգային կօնտրօլի նոր միջոցները, որոնք այժմ գործադրվում են Մակեդօնիայի համար։ Ժողովրդի այդ կոտորածը օր ցերեկով չէ կարող և չը պէտք է թոյլատրվի եւրոպական պետութիւնների կողմից։ Մանաւանդ չէ կարող անտարբեր աչքով նայել այդ անկարգութիւնների վրա Ռուսաստանը, որի սահմանները անմիջապէս շփվում են հայկական վիլայէթների հետ»։

—Վերջին պայթուցման փորձերը երկաթուղային գնացքների դէմ Մակեդօնիայում որոշ ճնշումն գործեցին դիպլօմատիայի վրա։ Դաշնադիր պետութիւնների դեսպանները Կ. Պօլսում ներկայումս աւելի ստիպողաբար, քան առաջ, պնդում են, որ եւրոպական օֆիցերների թիւը ժանդարմէրիայի մէջ աւելացվի 25-ից մինչև 60 և ռէֆօրմները տարածվեն նաև Ադրիանապօլսի վիլայէթի վրա։

—«Русскія Вѣдомости»-ի մէջ կարդում ենք. «Մեզ գրում են Բէյրութից յունիսի 19-ին. վերջին ժամանակներս նորից սկսվեցին սպանութիւններ Բէյրութում և սպառնում են մեծ արիւնհեղութիւններ անել։ Յունիսի 4-ին, երեկոյեան, Ալմազրաա արուարձանում սպանվեցին երկու մուսուլմաններ, որոնք ընկել էին երեք քրիստոնեաների ետևից։ Երկրորդ օրը նոյնպէս սպանվեց մի մուսուլման, բայց ոչ թէ քրիստոնեաների ձեռքով, այլ մի ոստիկանի ձեռքով, այն ժամանակ, երբ նա պատրաստվում էր յարձակվել քրիստոնէի տան վրա։ Յուզված այդ լուրերով, Բէյրութի մուսուլմանները նոյն օրը զինաւորվեցին և շարժվեցին դէպի Ալմազրաա և Ալմասէլի թաղերը։ Թնդաց ազդարարական հրաձգութիւնը, տիրեց սարսափ։ Բազարները դատարկվեցին. պատրաստվում էր ընդհանուր կոտորած անցեալ տարվայ նման։ Բարեբաղդաբար, քրիստոնեաների օգնութեան շտապեցին զօրքերը և կոտորածի առաջն առան. այնուամենայնիւ բազարները մի քանի օր չը բացվեցին։ Մինչև 70 ընտանիք թողեցին Բէյրաթը, ոմանք գնացին Լիբանան, ոմանք—Ամերիկա։ Սպանութիւնները շարունակվում են»։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

9 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Կիևվի պօլիտէխնիական ինստիտուտի օրդինար պրօֆեսսոր Զվօրիկինին Բարձրագոյն հրամայված է լինել նոյն ինստիտուտի դիրէկտոր։

ԻՆԿՕՈՒ։ («Րէյտէր»)։ Ստացվել է Շանգհայգուանում ֆրանսիական և եապօնական նաւաստիների մէջ յուլիսի 1-ին տեղի ունեցած ընդհարման պատմութեան մի նոր դարձվածը։ Ասում են, որ եապօնական մի քանի զինւորներ սպանեցին 2 ֆրանսիական զինւորների, որոնք ռուսական դրօշակ էին կրում. նրանց դիակներն անճանաչելի էին դարձրել։ Միւս օրը ֆրանսիացիները հանեցին ընկերների վրէժը՝ սպանելով 7 և վիրաւորելով 15 եապօնացի զինւոր։

ԼՈՆԴՈՆ։ («Րէյտէր»)։ Յուլիսի 8-ին տեղի ունեցան մինիստրների խորհրդի 2 նիստերը։ Ասում են՝ հիմք կայ կարծելու, որ խորհրդակցութեան արդիւնքը եղել է չը թոյլատրել «Մալակկան» տանել նաւահանգիստ։ Սակայն հնարաւոր է, որ՝ երբև զիջում Ռուսաստանի արժանաւորութեանը, անգլիական կառավարութիւնը կառաջարկէ թոյլատրել «Մալակկա»-ին կանգ առնել որ և է չէզոք նաւահանգստում, ուր կարելի լինի քննել նաւի բեռը և ստուգել այն յայտարարութիւնը, որ նաւի վրա եղած բոլոր պատերազմական մթերքները նշանակված են եղել Չինաստանում եղած անգլիական էսկադրայի համար։ Կարծում են, թէ ռուս կառավարութեանը հասկացրել են, որ առևտրական նաւը զինված կրէյսէրի վերածելը ոչ մի պատրուակով չէ կարելի ընդունել իբր հիմք, որը կարողանար արդարացնել նրա գործունէութեան եղանակը անգլիական նաւատորմի վերաբերութեամբ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Ռուսական «Չերնօմօրեց» թնդանօթակիրը գնաց Պիրէա փոխարինելու «Կուբանեց» պահականաւին, որը վերադարձաւ Սև ծովը։

ՍՈՒԷԶ։ (Րէյտէր)։ Եգիպտական «Աբբաս» պետական նաւը գնաց Կարմիր ծովը յուլիսի 5-ին «Սմօլենսկի» և «Պետերբուրգի» լօցմանների ետևից։

ՎԻԷՆՆԱ։ Աւստրիական կայսրը անգլիական թագաւորին այցելութիւն կանէ Օգոստոսի 17-ին, երբ այդ վերջինը կը լինի Մարիէնբադի ջրերում։

ԼՈՆԴՈՆ։ (Րէյտէր)։ Ուշք չը դարձնելով Բալֆուրի յայտարարութեանը, որ կառավարութիւնը տեղեկութիւն չէ ստացել «Մալակկա»-ի ազատման մասին,—առաւօտեան լրագիրներն անկասկած են համարում, որ ռուս կառավարութիւնը կարգադրութիւն է արել շոգենաւն ազատելու մասին։ Լրագիրները միահամուռ կարծիք են յայտնում, որ գլխաւոր հարցը կամաւոր նաւատորմի կրէյսէրների բնոյթն է։ «Դէյլի-Տէլէգրաֆն» ասում է. «Կասկած չէ կարող լինել Մեծ-Բրիտանիայի և Ռուսաստանի միջև այժմ եղած յարաբերութիւնների լրջութեան մասին։ «Մալակկա»-ի առիթով վէճը կարող էր վճռվել պատւով և արժանապատւութիւնով երկու ազգերի կողմից. աւելի կարևոր է հանդիսանում «Պետերբուրգի» նման նաւերի որակի հարցը։ Այդ հարցը բոլորովին կապ չունի Հեռաւոր Արևելքի պատերազմական գործողութիւնների հետ»։—«Ստանդարտը» գրում է. «Մալակկա»-ի Պորտ-Սայիդից մեկնումը ռուսական պահակներով՝ գործի դրութիւնը վատացրեց։ Մեր արժանապատւութիւնը և ինքնասիրութիւնը պահանջում է ազատել նաւը, մինչև Բալտիկ ծովը հասնելը»։

ԲՈՄԲԷՅ։ (Րէյտէր)։ Պէկինի ռուս դեսպանութեան առաջին քարտուղար Բուդանովսկին անձնասպանութիւն գործեց՝ գնացքի մէջ գընդակը քունքին խփելով. գնացքը Մատրասից մեկնում էր Կալկութա։

ԼՈՆԴՈՆ։ (Րէյտէր)։ Անգլիական հասարակական կարծիքն այնքան միաձայն է արտայայտվում, որ գործերի դրութիւնը շատ լուրջ կերպարանք կարող է ընդունել, եթէ ռուս կառավարութիւնը անարդար վարմունք գործադրէ։—Լոնդոնի ապահովագրական հրապարակում երէկ աւելի՝ քան երբ և է պատերազմական գործողութիւնների սկսվելուց սկըսած՝ պահանջ կար պատերազմից ապահովագրող պրէմիաների։ 10 ֆունտ ստերլինգ էին վճարում Անգլիայի և Ռուսաստանի միջև 3 ամսվայ ընթացքում պատերազմ ծագելու հնաւորութիւնից ապահովագրելու համար։—Ասում են, որ Իոկօհամա գնացող չինական փոխադրաշ ընկերութեան շոգենաւը բռնված է Կարմիր ծովում։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Թիւրքիան բանակցութեան է մտել Անգլիայի հետ, որը պատրաստակամութիւն է յայտնել ապահովելու 3%-անոց մի փոխառութիւն, որի օգնութիւնով Թիւրքիան միանգամից կը վճարէ Ռուսաստանին պատերազմական տուգանքը։

ԼՈՆԴՈՆ։ Այսօր Լանսդօունին Թագաւորն ընդունեց ունկնդրութեան։

ԼՈՆԴՈՆ։ (Րէյտէր)։ «Դէյլի Տէլէգրաֆին» հաղորդում են Մուկդէնից, որ յուլիսի 6-ի ցերեկվայ ժամը 2-ին սկսվեց տաք ճակատամարտ, որ շարունակվում է և այժմ։ Եապօնացիները գերազանց ուժերով յարձակվեցին ռուսների վրա, որոնք գերազանցապէս պաշտպանվում էին։ Ռուսների յետ նահանջելու իսկական պատճառն այն էր, որ եապօնացիներն արևելեան կողմից անցկացան դիրքի թիկունքի կողմը։

ԲԵՐԼԻՆ։ «Nordd. Allg. Zeit.»-ը հաղորդում է «Սմօլէնսկ» շոգենաւի «Պրինց Հայնրիխ» շոգենաւից պօստային քսակները ձերբակալելու մանրամասնութիւնները։ Աղէնի գերմանական հիւպատոսի հեռագրի համաձայն, «Սմօլէնսկ» շոգենաւի նաւապետը՝ ձերբակալած քսակները յանձնելով «Պերսիա» շոգենաւին՝ նրա նաւապետին ուղղած նամակում հաղորդել է, որ ռուսներն իրանց մօտ պահել են միայն երկու ծրար, որ ուղարկել է մի գերմանական ռազմամթերային գործարան Նագասակի՝ եապօնացու հասցէով։

ՄՕՍԿՎԱ։ Այսօր Մօսկվան թաղեց Չեխովին։ Դագաղը տեղ հասաւ առաւօտեան ժամը 7-ի գնացքով։ Դագաղը տանում էին ձեռքերի վրա։ Մի վերստ երկարութիւն ունեցող թափորը դիմեց դէպի Նովօդեվիչեան մենաստանը, ուր հասաւ ժամը 2-ի մօտերը։ Հանգուցեալի ցանկութեան համաձայն՝ գերեզմանի վրա ճառեր չեղան։ Երիտասարդութիւնը զարդարեց գերեզմանի հողաթումբը։ Թաղմանը ներկայ էին հանգուցեալի մայրը և քոյրը, որ այսօր են տեղ հասել։

10 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Յուլիսի 9-ին Հեռաւոր Արևելքից պաշտօնական տեղեկութիւններ չեն ստացվել։

ՄՈՒԿԴԷՆ։ Առայժմ չէ հաստատվում այն լուրը, թէ եապօնացիները Պորտ-Արտուրի մօտ կորցրել են 30,000 մարդ։ Համապատասխան աղբիւրներից յայտնի է, որ Դալնիում ափ է իջել չորրորդ զօրաբանակը։ Հաւանականօրէն շուտով տեղի կունենայ գրոհ տալով յարձակում Պորտ-Արտուրի վրա։ Ասում են, որ յուլիսի սկզբին եապօնական կառավարութիւնը մեր նախկին «Մանջուրիա» շոգենաւով ուղարկել է մարկիզ Կուրօդային, որպէս զի շնորհաւորէ Տօգօին Պորտ-Արտուրի առումը, որ սպասվում էր յուլիսի 7-ին։ Եապօնական ժողովուրդը չափազանց գրգռված է և հաւատով չի վերաբերվում դէպի կառավարութեան խոստումները։

ԲԱԼՏԱ։ Նահանգապետի կարգադրութեամբ Բարձրագոյն շնորհակալութիւն է յայտնած տեղական աղանդաւորներին ամենահպատակօրէն արտայայտած զգացմունքների և զոհաբերութիւնների համար։

ԲԵՐԼԻՆ։ Այստեղի տեղեակ շրջաններում հաւանական են համարում, որ գերմանական կառավարութեան բողոքը Ռուսաստանի կողմից միանգամայն բաւարար լուծումն կը ստանայ։ Ինչպէս հաստատած է, պօստային նաւի ջնջումը տեղի է ունեցել ոչ չէզոք շրջանում, բայց բաց ծովում։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻԱ։ Երկու անգլիական պատերազմական նաւ դուրս եկան Պորտ-Սայիդ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Правит. Вѣстникъ» լրագրում հրատարակված է Բարձրագոյն հրաման՝ Մեծ Իշխանութիւն Ֆինլանդիայի ռուսաց կրթական հաստատութիւնների կառավարութեան կարգի մասին։

ՍՈՒԷԶ։ (Րէյտէր)։ «Սկանդիա» շոգենաւը, որ երթևեկում է Համբուրգի և Ամերիկայի միջև կանգնեցրված լինելով ռուսներից Կարմիր ծովում, հասաւ այստեղ ռուսաց դրօշակի ներքոյ ռուս օֆիցերներով և ռուսական կօմանդայով։ Նշանակման տեղը անյայտ է։

ՏՕԿԻՕ։ (Րէյտէր)։ Կուրօկի ստիպեց ռուսներին թողնել ամրացրած դիրքը Շի գետի վրա, Մօտիէնլինեան լեռնանցքից դէպի հիւսիս-արևմուտք Անպինգից դէպի արևելք։ Կռիւը սկսվեց յուլիսի 5-ին և վերջացաւ յուլիսի 6-ին։ Կուրօկի դուրս եկաւ յուլիսի 5-ին առաւօտեան, հետևելով ռուսներին Շի գետով։ Թւում էր, որ ռուսները յետ են քաշվում դէպի հիւսիս, և ահա յանկարծ երկու բատալիօն ութ թնդանօթներով յանկարծ յետ դարձան և յարձակում գործեցին եապօնական առաջապահ զօրքի վրա, որը ահագին կորուստներ կրեց։ Ռուսները գրաւեցին բարձր դիրք գետի և ձորերի վրա։ Կէս գիշերին եապօնացիները վերսկսեցին յարձակումը։ Ռմբակոծութիւնից յետոյ եապօնական հետևակ զօրքը սկսեց գրոհ տալ։ Եապօնացիները մեծ կորուստներ կրեցին։ Ռուսական դիրքը վերցվեց 5½ ժամին։ Ռուսական զօրաբաժինը, որը բաղկացած էր եօթը բատալիօններից և կօզակների գնդից, թողեց 131 սպանվածներ և 300 հրացաններ։ Յուլիսի 6-ին եապօնացիները յարձակում գործեցին մէկ բատալիօն հետևակի և հազար մարդ հեծելազօրքի վրա Խօխիանի մօտ, Տաօկիէնգզէից դէպի հիւսիս։ Ռուսները յետ քաշվեցին գետի միւս կողմը։

ՉԻՖՈՒ։ (Րէյտէր)։ Դալնիից եկած չինացիները ասում են, որ մարշալ Օյամա գտնվում է այնտեղ գլխաւոր բանակում։—Գօլուբինայա ծովածոցից եկած չինացիները ասում են, որ ռուսական պատերազմական նաւերը կանգնած են Պորտ-Արտուրում։ Այնտեղ են գտնվում նոյնպէս ականանաւեր և հակաականանաւեր կազմ ու պատրաստ։

ՄՈՒԿԴԷՆ։ (Րէյտէր)։ Եապօնացիների շըրջանաձև շարժումը շարունակվում է, թէև լուրեր կան, որ Օկուի բանակը յետ է նահանջում Դաշիցեաօից։

ՊՈՐՏ-ՍԱԻԴ։ (Վօլֆ)։ Իշխանութիւնն արգելեց ածուխ և պաշարեղէն բառնալ խլված «Մալակկա» շոգենաւի վրա։ Շոգենաւը մեկնեց Ալժիր.

ՇԱՆԳՀԱՅ։ (Րէյտէր)։ Սպասում են Պորտ-Արտուրից կարևոր լուրերի, ուր եապօնացիներն առել են արևմուտքում մի ամրութիւն, բերդի գլխաւոր ամրութիւններից մէկ մղոն հեռու. այդ գլխաւոր դիրքերը ենթարկվում են ռմբակոծութեան։ Ռուսները հաստատում են անթել հեռագիր Չիֆուից 5 մղոն հեռու եղած բլուրի գագաթի վրա։

ԼՈՆԴՈՆ։ (Րէյտէր)։ Կուրօկիի գլխաւոր բանակատեղը։ Յուլիսի 7-ին եապօնացիները գրոհ տուին Զանտանի վրա։ Ստացված մանրամասնութիւնները ցոյց են տալիս, որ գործը լուրջ էր։ Մասնակցում էին մի քանի ռուսական դիվիզիաներ։ Արտիլերիան գործում էր լայն չափերով։—Մօտուլինեան լեռնանցքում յուլիսի 4-ին սպանվածների թիւը այնքան մեծ է, որ դիակները դեռ չեն կարողացել հողին յանձնել։ Ներկայումս բանակն այրում է դիակները։—«Դէյլի Մայլը» հաղորդում է յուլիսի 8-ից, որ նախընթաց օրը Օկուի բանակը նորից սկսեց առաջխաղացութիւնը և գրաւեց Զինսիլինը։ Ռուս զօրքերը, աննշան քանակութիւնով, յետ նահանջեցին՝ բլրի վրա դրված երկու թնդանօթների պաշտպանութեան տակ։ Օկուի առաջխաղացութիւնը նորից կանգ առաւ անձրևի պատճառով, որը վերջին 30 ժամվայ ընթացքում տեղում է

գարհուրելի ոյժով։ Եապօնացիները շինում են ռազմական ճանապարհ և մի երկաթէ կամուրջ Սանկուայշէնի և Գայչժօուի միջև եղած ճանապարհի վրա։ Կասկածից դուրս է, որ Դաշիցեաօի մօտ ռուսական դիրքերը չափազանց ուժեղ են։ Տիրող բարձունքների վրա շինված են լրացուցիչ մարտկոցներ. բլուրների վրա փորված փոսերում դրված են թնդանօթներ։— Գեներալ Կոնդրատովիչի վէրքն առողջացաւ և նա նորից հրամանատարութիւն է անում։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱՆ

9 յուլիսի

Բօրսայի դիսկօնտը	6—$7^{1}/_{2}$%	»
Պետական 4% ռենտան	$92^{1}/_{2}$ —	»
I Խաղար. տոմսերը	387— —	»
II » »	300— —	»
III » »	260— —	»
Թիֆլիսի քաղաք. Կրեդիտ. Ընկ.	— — —	»
Բագուի » » »	— — —	»
Թիֆլիսի հող. բանկի 5%	— — —	»
» » » $4^{1}/_{2}$%	— — —	»
Բագուի նաւթ. Ընկ.	460— —	»
Կասպիական Ընկ.	— — —	»
Մանթաշեան և Ընկ.	$190^{1}/_{2}$ —	»
Նօբէլի և Ընկ.	— — —	»

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՁԻԿՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և ներվային։

Մ. Գ. ԱՐԵՏԻՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մորթու, վեներական և վիրաբուժական։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.

Կ. Ի. ԳՁԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.

Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—1—$1^{1}/_{2}$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—$1^{1}/_{2}$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ս. Գ. Սօլօզօվ ատամնաբոյժ. 9—11 ժ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ն. Ն. ՌՈՍՏՈՄԲԷԿՈՎ—5—6 ժ. վիրաբուժ. մորթու և վեներական հ.

Գ. Ս. ԼԵՎԻ—6—7 ժ. ներվային (ելեկտրաբուժութիւն), ներքին և վեներական հ.

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՇԷՐԲԻՆԻՆԱ—7—$7^{1}/_{2}$ ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.։

Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—$7^{1}/_{2}$—8 ժ.

Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Օ. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։

Հիւանդանոցում ընդունվում են և գիշերօթիկ հիւանդներ։

Հիւանդանոցի կառավարիչ՝ Բժ. Կ. Ի. ԳՁԵԼԻԵՎ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինօվսկայա փողոց № 8։ 100—100

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան

տեղափոխվելով Թիֆլիսից ՌՕՍՏՕՎ

Հիւանդներին ընդունում է 11—12 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան։

Б. Садовая, 136, д. Бакалова.

(ռ. կ. ի. հ.) 36—100

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

(Ներքին և ներվային հիւանդութիւններ)

Ընդունում է հիւանդներին Կովկասեան հանքային ջրերում—Պետիգօրսկում. Верхній бульваръ, № 14. д. Кн. Гирей. (կ. ե. հ.) 19—20

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտարարում է, որ ներկայ տարվայ յուլիսի 11-ից Նիկօլայեվսկի կամուրջը բացվում է կառքերի, սայլերի և այլն երթևեկութեան համար և այդ պատճառով Վէրայի կամուրջով անցնելու վճար առնելը կը վերսկսվի։ 1—1

Լոյս տեսաւ

ԿՈՐԱԾՆԵՐ, հեղ. Գ. Անանեանի պիէս 5 գործ. գինն է . . . . . . 40 կ.

ԴԱՆԿՕԻ ՍԻՐՏԸ, Թարգմ. նոյնի, Մ. Գօրկիից, գինն է. . . . . . . 3 կ.

Գումարով առնողներին 30% զիջում։ Դիմել՝ Тифлисъ, Норашэнская № 32. Г. Ананяну.

(չ. կ.) 2—2

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ

Թիֆլիսի Հակա-ալկօհօլական ընկերութեան Հաւլաբարի բաժանմունքի Ն. Մուրաշկօյի թատրոնում, կիրակի, յուլիսի 11-ին, Հայ թատերասէրների մտական խումբը բարեհաճ մասնակցութեամբ տիկ. Նոնիկեանի

կը ներկայացնէ

I

ԴԱԼԱԼ ՂԱՉՕ

Վօդըվիլ 1 գործ. հեղ. Փուղինեանի։

II

ՍԻՐԱՀԱՐԸ ՍԵՂԱՆԻ ՏԱԿ

Վօդըվիլ 1 գործ. հեղ. Ի. Քամալեանի։

III

ՄԱԴՕԻ ԿՏԱԿԸ

Վօդըվիլ 1 գործ. հեղ. Մաղաթեանի։

Մասնակցում են.—Տիկ. Նոնիկեան, օր. Բէգիջանեան, պ.պ. Գէօ. Գրիգորեան, Մոմճեան, Յարութիւնեան, Նոնիկեան, Նազարբէգեան, Զալաբեան, Սարեան, Սափարեան, Փարսադանեան և ուրիշները։

Սկիզբը ճիշդ 11 ժամին Առաւօտեան։

Տեղերի գինը 5-ից մինչև 30 կոպէկ։

Տոմսակները վաճառվում են թատրոնի կասսայում։ Թատրոնին կից գտնվում է բուֆէտ և այգի զբօսնելու համար։ 1—1

Յ. ԴԱՂԲԱՇԵԱՆԻ

I

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ

ռուսերէնից հայերէն

Լոյս տեսաւ ՎԵՑԵՐՈՐԴ պրակ, գինը 1 ր. ճանապարհածախսով 1 ր. 20 կոպ.։ Բառարանի բաժանորդագինը ճանապարհածախսով 7 ր. եօթներորդ (նախավերջին) պրակը լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին, որից յետոյ բաժանորդագինը մի ռուբլով կը բարձրանայ։ 4 ր. ուղարկողը համարվում է բաժանորդ և անմիջապէս ստանում է լոյս տեսած պրակները։

II

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ

Հայերէնից ռուսերէն

Բաժանորդագինը մինչև I պրակի լոյս տեսնելը ճանապարհածախսով 4 ր., իմ առաջին բառարանի բաժանորդների համար 3 ր. 50 կ.։

Գաւառներից դիմել ուղղակի հեղինակին հետևեալ պարզ հասցէով. Тифлисъ, А. С. Дагбашянцу. Իսկ Թիֆլիսում բաժանորդագրութիւն ընդունում է ինքը հեղինակը Евангуловская, № 12, д. Артазова, II этажъ) և «Գուտտէնբէրգ» գրախանութը։ 5—5

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐԵՐ

Աշակերտաց համար

		ր.	կ.	
1.	Դասատետր կրօնի I տարի	—	25	25% զ.
2.	» » II »	—	20	20% զիջ
3.	» » III »	—	30	
4.	Հին-ուխտ (ընդարձակ)	—	45	
5.	» (համառօտ)	—	35	
6.	Նոր-ուխտ	—	40	
7.	Գործք առաքելոց	—	40	

Ուսուցչաց համար

		ր.	կ.	
8.	Ուղեցոյց (մեթօդիկայ) հին-ուխտի	1	75	35% զիջ
9.	Ուղեցոյց (մեթօդիկայ) նոր-ուխտի	2	5	
10.	Ուսուցումն քրիստոնէական կրօնի Դ.	1	50	
11.	Ուսուցումն քրիստոնէական կրօնի Ե.	—	50	

Ցանկացողները կարող են դիմել հետևեալ հասցէով.

1) Тифлисъ, священнику С. Саакянцъ, Коммерческое училище.
2) » Книжный магазинъ «Гуттенбергъ»
3) » » «Центральный».

—

Դասագրքերիս պահեստը ամառը գտնվում է պ. Ալէքսանդր Ամիրաղեանցի մօտ (Карвансарай Тамамшева мануфактурный магазинъ А. Амирагова).

Ցանկացողները նրանից ևս կարող են պահանջ անել։

Սահակ քահ. Սահակեանց

յ. ա. օ. յլ.—օ. օր-մէջ ս. ա. օ. 21—66

Ս. Յ. ՄԱՏԻՆԵԱՆՑԻ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

(Թիֆլիս, Միքայէլ. կամուրջ)

մեծ քանակութեամբ 100,000 պատկերազարդ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Պարիզից և այլ արտասահմանեան յայտնի ֆաբրիկաներից, արժողութեամբ 2, 3, 5, 8, 10 կոպ. և աւելի թանգ.։ Նորութիւններ ստացվում են անընդհատ։ Զանազան տեսակների թիւն 10 հազարից անցնում է։

Թիֆլիսի և այլ Կովկասեան տեսարաններ և տիպեր մօտ	300	տես.
Ռուս. և հայոց դերասա. և դերասանուհ.	800	»
Գեղեցկուհիներ, երեխ., զան. տիպ. »	2000	»
Ծաղիկներ, տեսար., կենդանիներ »	1500	»
Հոչ. մուզեումների պատ. կոպիաներ »	300	»
Պատերազմական դաշտից նաւեր, գեներալներ և այլն »	200	»

և այլն, և այլն, և այլն։

Գումարով գնողներին յայտնի զիջումով։

Պատուէրները կատարվում են անյապաղ վերադիր վճարով։ (հ. շ.) 10—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտարարում է, որ ներկայ յուլիսի 28-ի ցերեկվայ ժամը 12-ին Քաղաքային Վարչութեան շէնքում նշանակված է աճուրդ Կուր գետի աջ ափի ծանծաղուտները կապալով տալու գետաքարեր և աւազ հանելու համար։ Պայմանների հետ կարելի է ծանօթանալ Քաղաքային Վարչութեան շէնքում ցերեկվայ ժամը 10-ից—1-ը բոլոր լի օրերը։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐԻ հայ եկեղեցու երգեցիկ խմբի համար հարկաւոր է հմուտ խմբապետ։ Պայմանները կարելի է իմանալ նոյն եկեղեցու պ. երէցփոխից։ Դիմել հետևեալ հասցէով. Екатеринодаръ, Куб. обл. Присяжному повѣренному Григорію Авксентьевичу Бахчисарайцеву. (կ. չ.) 6—6

Գուտտէնբէրգ գրավաճառանոցում վաճառվում են

«Ինչպէս պահպանվել խօլերայից», (պօստի ծախքով 7 կոպէկ, կարելի է ղրկել 7 կոպէկանոց մարկա, գինն է 5 կ.։
«Բժշկականութիւն և հասարակութիւն», 12 պատկերով բժ. Մաղաքեանի գինն է 25 կ.։
«Քիւրդ Պէկ», Շնոռի, հատոր ա. բ. գ. գինն է 85 կ.։
«Շոգենաւի և շոգեկառքի հնարողներ», Ֆուլտօն և Ստեֆենսօն, պատկերազարդ գ. 15 կ.։
«Անմեղ Ջոհ», Մեգրէլի, թարգմանութիւն վրացերէնից Ղ. Կ. գ. 5 կ.։
«Հայրենասէր Իտալացին», Մարս Նորդաու, գերմ. թարգմ. Լ. Բաբայեան գ. 5 կ.։
«Արտաւազդ» Բ. Յ. Թումանեանի 30 կ.։
«Աստղիկ, Մշոյ Աւանդութիւն», պատկերազարդ, Գ. Ք., գ. 20 կ.։
«Սօնայի Նշանդրէքը» կամ մօցիքուլի վրէժը վօդ. 1 գործ., Յ. Եսայեանի, գ. 15 կ.։
«Աշոտ Երկաթ», պատմ. վէպ, Բ. Այվազեանի գ. 1 ր.։
«Ջիւանու Քնարը», հատոր ա. և բ. գ. 1 ր.։
«Շարժական Այբուբեն», (կարելի է կպցնել կարդօնի և կտրատել) գ. 5 կ.։

Ստացված են, «Հեռաւոր Արևելքի քարտէզներ. Մամօնտովի հրատ.—ծալովի մեծադիր գինն է 35 կ., հրատ. Սիտինի 60 կ., հրատ. Ելենայի 30 կ., հրատ. Բէրիօզօվսկու գ. 25 և 5 կ.։

Դիմել. Тифлисъ: Книжный магазинъ „Гуттенбергъ." 3—3

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆԻՑ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Երկու սեռի անձանց համար

(Баку, Прачешная, домъ Теръ-Ованесова)

Կուրսերի նպատակն է տալ ունկնդիրներին մասնագիտական, եւ առեւտրական կրթութիւն եւ պատրաստել հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։ Կուրսերում աւանդվում են՝ 1) Առևտրական Թուաբանութիւն և Թուաբանութիւն համրիչի վրա. 2) Հաշուապահութիւն արդիւնաբերական, գործարանական, առևտրական և բանկային. 3) Առևտրական Թղթակցութիւն. 4) Առևտրական տնտեսագիտութիւն. 5) Առևտրական և մուրհակային օրէնքներ. 6) Գեղագրութիւն և արագագրութիւն (ուղղումն ձեռագրի). 7) Ուսուցումն գրող մեքենայի վրա։ Ուսումն սկսվելու է սեպտեմբերի 20-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից՝ ամենայն օր կուրսերում առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12-ը և երեկոյեան 4-ից մինչև 7 ժամը։

Կուրսերի կանոնադրութիւնը (уставъ) և մանրամասն ծրագիրը (программа)—տրվում և ուղարկվում են ձրիաբար։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են Баку, учителю коммерческихъ курсовъ А. И. Теръ-Каспарову.

(չ. կ.) 4—30

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

(Тифлисъ, Сололаки, Лермонтовская ул., № 9)

Առևտրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատտեստատներ։

Աւանդելի առարկաները սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն. 2) Առևտրական Թուաբանութիւն. 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային). 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա. 5) Առևտրական Թղթակցութիւն. 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) Գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը։

Ձրի ուսուցումն ցանկացողներին գրող մեքենայի վրա։ Պարապմունքները կուրսերում լինում են ամեն օր։

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիդօնօվի տանը № 9, Սերգիեվսկայա և Լերմօնտօվսկայա փողոցների անկիւնում։ Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. (կ. չ.) 7—25

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

„ՍՏՌՈՒԿԵՆ եւ ԸՆԿ."

ԲԱԳՈՒ

Իր սեփական պահեստներում մշտապէս ունի

երկաթ ամեն տեսակի և ձևի (Листовое, резервуарное, сортовое, фасонное, кровельное и оцинкованное) երկկողանի երկաթէ գերաններ, ջրհան մեքենաներ «Կամերոն» և «Դուպլէքս», ռուսական գազային խողովակներ և դրանց զօդաւորող մասեր, ֆիտինգներ և այլն։ Դուրգեր զանազան տեսակի (станки токарные, сверлилные, строгальные и др.)։ Մամուլներ ծակող և ուրիշ տեսակներ։ Պօղպատ՝ զուբեր, կարոցներ և գործիքներ շինելու համար։ Մետաղեայ փուկեր, աղիւս անհալ (согнеупорный), «Պլէնրոյզ» և կաւ, բևեռներ (заклепки котельныя, пистонныя)։ Գամեր զանազան տեսակի, պտուտակներ (болты) և գայկաներ, պղինձ թերթաւոր և կարթներով, պղնձէ խողովակներ, թուջէ ասֆալտած (асфалтированныя) խողովակներ ջրուղիների համար և դրանց զօդաւորող մասեր։ Ընագ ձօղաւոր, արճիճ թերթաւոր և կտորներով, ցինկ թերթաւոր և այլն։ Պարագաներ (арматура) ուղղաձեայ, բրոնզեայ և ձուլածոյ։ Գործիքներ զանազան տեսակի, բետոնէ առարկաներ, ցեմենտ. նմանապէս տեխնիքական ամեն տեսակի մետաղներ և իւղեր։

Ներկայացուցիչ է
ՌՈՒՍՏՕՆ ՊՐՕԿՏՕՐ և ԸՆԿ.
Շոգեմեքենաներ
Կերօսինեայ } շարժիչ մեքենաներ
Նաւթեայ }
Շոգետարներ (локомобилы)
Արդուկներ (катки для шоссе)
ՌԻՔԱՐԴ ՄԱՅԵՐ
Ներկեր զանազան տեսակի
Արճիճեայ ճերմկուց (бѣлила)
Արճիճեայ սուրբ (сурикъ)

ԳԵՐՄԱՆ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ՄԱՆՆԵՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆԵՐԻ

Միակ ներկայացուցիչը

Խողովակներ առանց կարի, գազեայ, նաւթահորերի, ծխնելույզի և ջրաբաշխական։ Նմանապէս և ամրակուռ խողովակներ խտացուցիչների համար (компрессоръ)։

Կայմեր (мачты) անկար խողովակներից, ելեքտրական ուղիների լուսաւորութեան և այլ շինուածքների համար սիւներ հեռախօսական, հեռագրական լարերի և շանթարգելների համար։

Ներկայացուցիչ է նմանապէս «Գանտկէ» «Հմիլ Լիպ գարտ և ընկ.» և ուրիշ ընկերութիւնների ու հաստատութիւնների։

Ընդունում է լիովին կառուցումն տախտակի, բուրդ լուանող և ուրիշ գործարանների. Նմանապէս ընդունում է պատուէրներ այլ և այլ տեսակ տեխնիքական պիտոյքների վերաբերեալ։

Իւրաքանչիւր հարցերին պատասխանում է անմիջապէս։

Արժէքների ցուցակները ուղարկվում են ձրիաբար։ (կ. 1 ամ.)